

LINJAUS SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJEN OSALLISTUMISESTA VOIMISTELUUN

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 28.10.2024

SUOMEN
VOIMISTELULIITTO

SISÄLLYS

①	Voimistelu turvallisena ja inklusiivisena lajina	1
	• Taustaa ja lainsäädäntöä	
	• Linjauksen tarkoitus	
②	Sukupuolivähemmistöjen osallistuminen harrastustoimintaan	3
③	Sukupuolivähemmistöjen osallistuminen kilpatoimintaan	4
	• Paikalliset, alueelliset ja alemmat kansallisen tason kilpailut	
	• SM-kilpailut	
④	Menettelytavat ja prosessit	6
	• Osallistumisoikeuden selvittäminen kilpailuihin	
	• Henkilötietojen hallinnointi ja luottamuksellisuus	
	• Toimintaohjeet epäasiallisen käytöksen tilanteisiin	

① VOIMISTELU TURVALLISENA JA INKLUSIIVISENA LAJINA

TAUSTAA JA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Sukupuolivähemmistö viittaa ihmisiin, joiden sukupuoli tai sen ilmaisu ei vastaa jollain tapaa normatiiviseen käsitykseen sukupuolesta, eli jaotteluun miehistä ja naisista. Transsukupuoliset, muunsukupuoliset ja intersukupuoliset kuuluvat sukupuolivähemmistöön. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2023 kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista 5,2 prosenttia kertoi kuuluvansa sukupuolivähemmistöihin.

Transsukupuolisuus

Transsukupuolinen on henkilö, jonka sukupuoli ei vastaa syntymässä määritettyä sukupuolta.

Trans ei ole erikseen sukupuoli, vaan transtaustainen määrittää itsensä yleensä mieheksi, naiseksi tai muunsukupuoliseksi.

Muunsukupuolisuus

Muunsukupuolinen on henkilö, joka kokee, ettei kumpikaan binäärisukupuolista (mies/nainen) vastaa hänen sukupuoltaan.

Osa kokee olevan jotain siltä väliltä, kun taas toiset kokevat olevan jotain muuta tai täysin sukupuolettomia.

Intersukupuolisuus

Intersukupuolisuus tarkoittaa joukkoa erilaisia kehon variaatioita, joissa sukupuolitettut piirteet, kuten kromosomit, sukuelimet tai hormonitoiminta eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset.

Intersukupuolisuuden takana on erilaisia hormonaalisia ja geneettisiä tekijöitä, jotka voivat ilmetä jo vauvana tai vasta aikuisiällä.

Jokaisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ja sen ilmaisu on yksilöllistä ja uniikkia. Sukupuolivähemmistöön kuuluva henkilö voi kuitenkin kokea herkemmin haasteita ja ahdistusta esimerkiksi pukeutumis- ja peseytymistiloihin liittyen, sillä heidän kehonsa tai ulkonäön piirteensä sekä sukupuolen ilmaisu voivat poiketa keskimääräisestä. Haasteita ja ahdistusta voivat aiheuttaa muiden ihmisten sukupuolivähemmistöihin kohdistamat ennakkoluulot, normatiiviset käsitykset kehosta sekä pelko syrjinnästä. Tarve yksityisyydelle ja sukupuolettomille tiloille on siis huomioitava, jotta turvallinen ja inklusiivinen voimistelu voi toteutua.

Laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) on määritelty, että lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvä syrjintä. Lakia sovelletaan syrjintätapauksiin, joissa henkilön fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen. Toisin sanoen tasa-arvolakia voidaan hyödyntää myös sukupuolivähemmistöjen kohdalla.

Laissa sukupuolen vahvistamisesta (295/2023) puolestaan linjataan, että henkilön voidaan vahvistaa kuuluvan toiseen sukupuoleen kun mitä väestötietojärjestelmään on merkitty, jos hän esittää selvityksen siitä, että hän kokee pysyvästi kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen. Vahvistus voidaan tehdä ainoastaan täysi-ikäisille Suomen kansalaisille tai heille, joiden asuinpaikka on Suomi. Sukupuolen vahvistamiseen ei siis enää vaadita lääkärin selvitystä ja todistetta lisääntymiskyvyttömyydestä.

Liikuntalain (390/2015) tavoitteena on muun muassa edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä vähentää eriarvoisuutta liikunnassa. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat enemmän kiusaamista ja mielenterveysoireilua kuin sukupuolienemmistöön kuuluvat nuoret. Liikuntajärjestöillä on merkittävä rooli ja mahdollisuus olla edistämässä sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksia yhteisöllisyydestä, arvostuksesta ja liikkumisen ilosta.

LINJAUKSEN TARKOITUS

Voimisteluliiton arvot ovat vastuullisesti, rohkeasti, yhdessä ja arvostaen. Vastuullinen voimistelu pitää sisällään muun muassa yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen toiminnan, turvallisen toimintaympäristön luomisen ja ylläpitämisen sekä reilun kilpailun. Tällä linjauksella pyritään kehittämään voimistelusta entistä turvallisempi ja inklusiivisempi ympäristö, jossa jokaista arvostetaan yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Tavoitteena on, että sukupuolivähemmistöihin kuuluvat kokisivat voimistelun houkuttelevana ja avoimena harrastuksena sekä kilpaurheiluna. Linjausta tehdessä on konsultoitu SETA- ja Trasek-ihmisoikeusjärjestöjä.

Voimistelu
kuuluu kaikille!

② SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJEN

OSALLISTUMINEN HARRASTUSTOIMINTAAN

Kaikkien voimistelutoimijoiden vastuulla on luoda ja ylläpitää avointa voimistelukulttuuria, joka toivottaa tervetulleeksi jokaisen voimistelusta kiinnostuneen. Näin ollen ketään ei tule syrjiä tai kieltää osallistumasta voimistelutoimintaan sukupuolen, identiteetin tai niiden ilmaisun takia. Sukupuoli, identiteetti tai niiden ilmaisu ei voi olla esteenä joukkueeseen tai treeniryhmään kuulumiselle, joten kuunnellaan ja pyritään toteuttamaan voimistelijan toiveita osallistua haluamaansa lajiin ja ryhmään.

Lasten voimistelun linjauksessa on ohjeistettu seuroja toteuttamaan lasten voimistelutoimintaa sukupuolineutraalisti. Laadukkaassa lasten ohjauksessa ja valmennuksessa ei puhuta tytöistä ja pojista, vaan lapsia kutsutaan heidän omilla nimillään tai muilla sukupuolineutraaleilla ilmaisuilla (esimerkiksi lapset, voimistelijat, joukkueenjäsenet, tanssijat). Jokaisella lapsella on oikeus olla oma itsensä. Jokaisella on oikeus määritellä sukupuolensa ja osallistua harrasteryhmiin ja alle 12-vuotiaiden kansallisiin kilpailuihin identiteettinsä mukaisesti.

Vinkkilista seuroille:

- Arvosta moninaisuutta: kohtelee kaikkia tasavertaisesti
- Hyväksy ja kunnioita voimistelijan sukupuoli-identiteettiä ja sukupuolen ilmaisua
- Käytä voimistelijan toivomaa kutsumanimeä keskusteluissa sekä jäsenrekisterissä
- Älä tee oletuksia kenenkään sukupuolesta
- Kunnioita voimistelijan yksityisyyttä: älä jaa mitään tietoa voimistelijan sukupuolesta tai identiteetistä ilman hänen lupaansa
- Tarjoa yksityisiä ja/tai sukupuolettomia pukeutumis-, peseytymis- ja wc-tiloja harjoitus-, tapahtuma- ja kilpailupaikoilla
- Viesti seuran sukupuolivähemmistömyönteisyydestä ja kerro mahdollisista esteettömyyden mukautuksista
- Älä salli syrjivää kielenkäyttöä ja puutu myös harmittomilta vaikuttaviin vitseihin
- Määritä seuralle yhteyshenkilö sekä toimintaohjeet epäasiallisen käytöksen varalle
- Tue voimistelijan toivetta harjoitella tietyssä ryhmässä tai kilpailla toisessa luokassa/lajissa
- Ole valmis avoimeen keskusteluun sukupuolivähemmistöihin liittyvistä asioista voimistelijoiden ja heidän vanhempien kanssa
- Kouluta seuran johtoa ja toimihenkilöitä sukupuolivähemmistöistä sekä muista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoista

Tutustu ja perehdy tarkemmin sukupuolivähemmistöihin ja sukupuolen moninaisuuteen näistä linkeistä:

Seta ry

Edistää ihmisoikeuksien toteutumista seksuaalisen suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta riippumatta

Trasek ry

Ajaa sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksia, vastustaa syrjintää sekä osallistuu hoitojärjestelmän kehittämiseen

③ SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJEN OSALLISTUMINEN KILPATOIMINTAAN

Suomessa ei toistaiseksi ole tarkempia kansallisen tason ohjeistuksia tai suosituksia sukupuolivähemmistöjen osallistumisesta ja sukupuoli-identiteetin prosessoinnista urheilun kilpatoiminnassa. Mallia on näin ollen haettu Ruotsin ja Iso-Britannian voimisteluliittojen ohjeistuksista transvoimistelijoiden osallistumisesta voimistelutoimintaan ja -kilpailuihin sekä kansainvälisen yleisurheiluliiton (World Athletics) säännöksistä transurheilijoille. Voimisteluliiton ohjeistukset sukupuolivähemmistöjen osallistumisesta kilpatoimintaan ovat voimassa kaikissa liiton omista sekä liiton jäsenten alaisissa tapahtumissa ja kilpailuissa. Ohjeistukset eivät päde kansainvälisten organisaatioiden kilpailuissa.

PAIKALLISET, ALUEELLISET JA ALEMMAT KANSALLISEN TASON KILPAILUT

- Voimistelijalla on oikeus kilpailla missä tahansa lajissa sukupuolesta tai sukupuoli-identiteetistä huolimatta
 - Voimistelijan toiveita vaihtaa kilpailulajia tai -luokkaa tulee kunnioittaa ja vaihto mahdollistaa
 - Olemassa olevat sekaluokat lajeittain:
 - Akrobatiavoimistelu:
 - luokat 1-3, luokka 4 sekaparit 8-15v, luokka 5 sekaparit
 - akroshow luokat
 - akropuu luokat
 - Joukkuevoimistelu:
 - kaikki luokat ovat sekaluokkia
 - Kilpa-aerobic:
 - sekaparit (12-14v, 15-17v, yli 18v)
 - ryhmät (10-11v, 12-14v, 15-17v, yli 18v)
 - aerodance (12-14v, 15-17v, yli 18v)
 - kilpa aerodance (10-14v, yli 12v, yli 15v)
 - joukkueet (8-9v, 10-11v, yli 18v, 3-6. luokka*)
 - Rytminen voimistelu:
 - kaikki luokat ovat sekaluokkia
 - Tanssillinen voimistelu:
 - kaikki luokat ovat sekaluokkia
 - Tanssi:
 - kaikki luokat ovat sekaluokkia
 - TeamGym:
 - 1-6 luokat seka
 - kilpaharraste (alle 12v, yli 12v, yli 16v)
 - Trampoliinivoimistelu
 - 1-2 luokat seka
 - Voimistelijan oikeus ei kuitenkaan rajoitu sekaluokkiin!

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla voimistelijoilla ja toimijoilla on oikeus osallistua voimistelutoimintaan ilman pelkoa kiusaamisesta tai syrjinnästä

Voimisteluliitto ei hyväksy minkäänlaista epäasiallista käytöstä, kuten kiusaamista, häiriköintiä tai asiatonta kielenkäyttöä

- Rintakehän binderista ei saa antaa pukuvähennyksiä, vaikka se näkyisi kisapuvun alta

SM-KILPAILUT

SM-kilpailut toimivat monesti karsintakilpailuina kansainvälisiin arvokisoihin, minkä takia näissä kisoissa hyödynnetään useimmiten kansainvälisten lajiliittojen sääntöjä. Voimisteluliitto haluaa kuitenkin kannustaa sukupuolivähemmistöjen osallistumista myös SM- ja edustuskilpailuihin alla olevien ehtojen puitteissa.

- Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien voimistelijoiden osallistumista voimistelukilpailuihin ei tule rajoittaa ellei se ole ehdottoman tarpeellista varmistamaan turvallinen ja reilu kilpailu
- Transsukupuolinen voimistelija voi kilpailla syntymässä määritetystä sukupuolesta poikkeavassa luokassa/lajissa seuraavasti:
 - alle 12-vuotiaat voivat kilpailla ilman erillisiä selvityksiä
 - yli 12-vuotiaat tytöstä pojaksi transitoineet voivat kilpailla poikien/miesten luokissa ilman erillisiä selvityksiä
 - yli 12-vuotiaat pojasta tytöksi transitoineet voivat kilpailla tyttöjen/naisten luokissa
 - kun heillä on lääkäriltä kirjallinen selvitys, että voimistelija ei ole vielä saavuttanut puberteettiä tai hän on aloittanut hormonihoitot puberteetin viivästyttämiseksi
 - puberteetin jälkeen edellyttäen, että voimistelija osoittaa lääkärintodistuksella hänen testosteronipitoisuuden seerumissa olleen alle 5 nmol/L vähintään viimeisen 12 kuukauden ajan
- Voimistelijan on huomioitava, että tiettyihin sukupuolta vahvistaviin hoitoihin käytetään dopingiksi luokiteltuja lääkkeitä
 - esim. testosteroni, spironolaktoni, GnRH
 - voimistelijan tulee hakea erivapautta SUEKilta ennen kun hän voi kilpailla
- Rintakehän binderista ei anneta pukuvähennyksiä
 - tieto voimistelijan transsukupuolesta jaetaan ainoastaan kisan järjestäjätahon tuomaroinnista vastaavalle henkilölle, jos se on välttämätöntä vähennysten välttämiseksi

Antidoping ja erivapaus

Mikäli voimistelija käyttää dopingiksi luokitettua lääkettä, on hänen haettava sen käyttöön erivapautta SUEKilta!

Tarkemmat ohjeet erivapauden hakemiseen löytyy SUEKin sivuilta alla olevaa logoa klikkaamalla sekä Voimisteluliiton Antidoping ja kilpailumanipulaation torjunta -sivulta

④ MENETTELYTAVAT JA PROSESSIT

OSALLISTUMISOIKEUDEN SELVITTÄMINEN KILPAILUIHIN

Sukupuolta ei tarvitse erikseen selvittää, jos voimistelija on alle 12-vuotias tai kilpailee paikallisissa, alueellisissa tai alemmissa kansallisen tason kilpailuissa. Sukupuolen selvittäminen on tarpeen yli 12-vuotiaille pojista tytöiksi transitoituneille SM-tason voimistelijoille, jotka haluavat kilpailla tyttöjen/naisten luokassa.

Pyynnön kilpailla toisen sukupuolen luokassa, kuin mihin voimistelija on syntynyt, voi lähettää Heli Pekkalle (heli.pekkala@voimistelu.fi). Pyyntöä käsittelee lajin operatiivinen johto, kuten lajipäällikkö, ja voimistelun ja seuratoiminnan johtaja. Pyyntöä käsittelevä tiimi voi myös tarpeen mukaan konsultoida erilaisia asiantuntijoita, esimerkiksi antidopingin tai sukupuolen moninaisuuden saralta. Pyyntö saa olla vapaamuotoinen viesti, jonka liitteenä ovat vaadittavat lääkärin selvitykset. Viestiin kannattaa kirjoittaa auki myös voimistelijan mahdolliset toiveet erityishuomioimisesta, esim. pukeutumis- ja peseytymistilojen tai kilpa-asun sääntöjen suhteen. Voimistelijalta edellytetään dopingohjeistusten noudattamista, joten tarpeen vaatiessa hänen tulee hakea erivapautta SUEKilta ennen kilpailemisen aloittamista.

Tiimi käsittelee pyynnön kohtuullisen ajan sisällä (max 5 viikkoa) ja antaa vastauksensa kirjallisena.

HENKILÖTIETOJEN HALLINNOINTI & LUOTTAMUKSELLISUUS

Voimisteluliitolla on käytössä Hoika jäsenrekisteri. Jäsenrekisterin kautta ostetaan myös lisenssit ja vakuutukset. Rekisterissä voimistelija voi itse määrittää sukupuolen (mies / nainen / muu / en halua kertoa), eikä sukupuoli rajoita eri lisenssien ostoa. Vastuuhenkilöt, joilla on pääsy tarkastelemaan jäsenrekisterin tietoja, ovat velvoitettuja noudattamaan hyviä tietosuojakäytäntöjä.

Voimistelija voi halutessaan itse kertoa kuulumisestaan sukupuolivähemmistöön, mikäli hän kaipaa erityishuomiointia esimerkiksi kilpa-asun sääntöjen suhteen. Jos osallistumisoikeutta ei tarvitse erikseen selvittää, voi hän olla suoraan yhteydessä lajipäällikköön tai -vastaavaan. Tällöin lajipäällikkö voi viestiä luottamuksellisesti tuomareille, että voimistelijaa ei tule sakottaa, vaikka kilpa-asun alta pilkottaisi esimerkiksi rintakehän binder. Tietoa voimistelijan kuulumisesta sukupuolivähemmistöön ei saa jakaa ilman voimistelijan suostumusta.

Toimitaan siis voimistelun arvojen mukaisesti!

Vastuullisesti

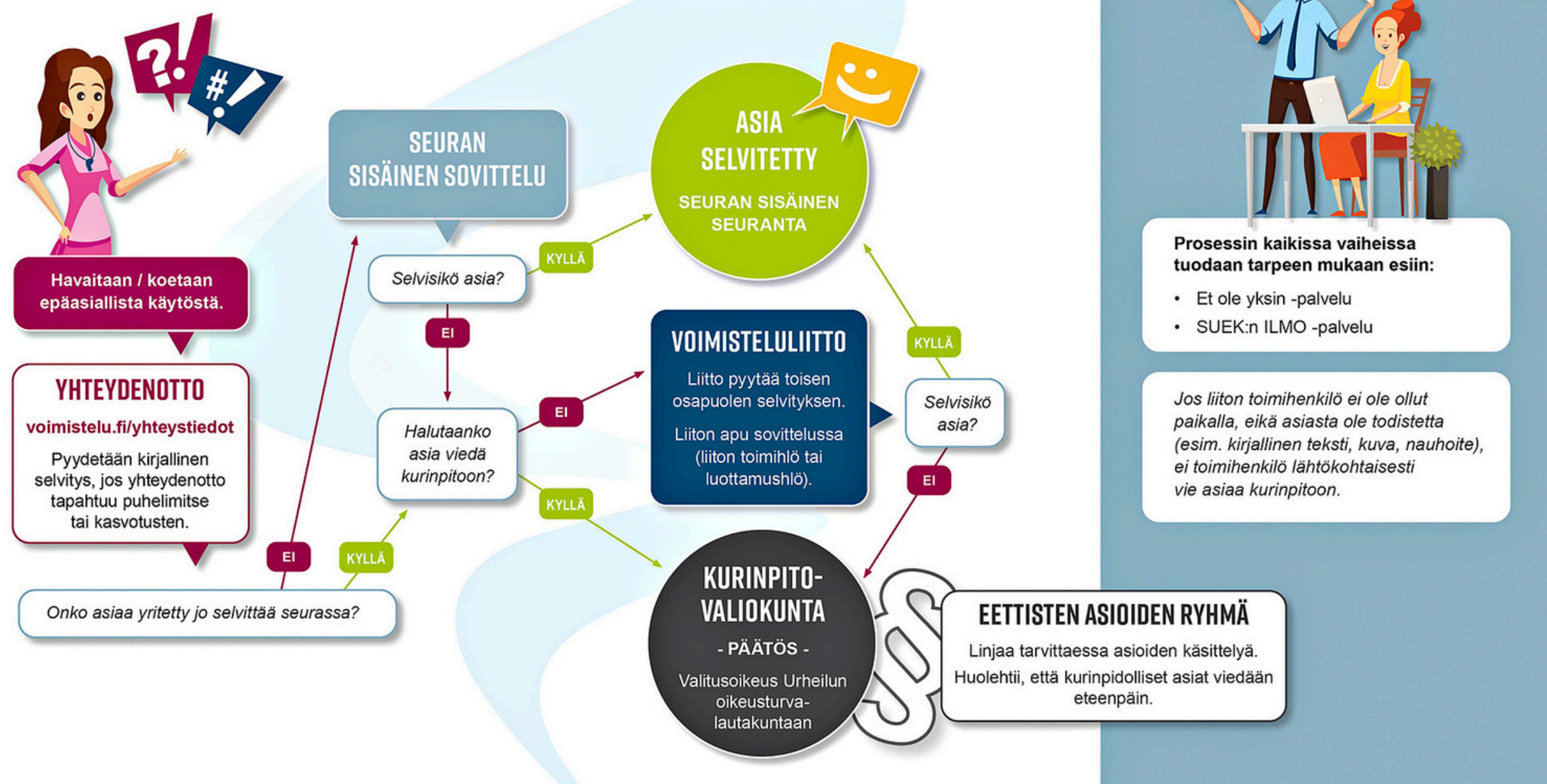
Rohkeasti

Yhdessä

Arvostaen

Painopiste epäasiallisen käytöksen tilanteiden osalta on ennaltaehkäisevässä työssä. Tätä työtä tehdään mm. lisäämällä eri toimijoiden tietoisuutta epäasiallisesta käytöksestä, lisäämällä eri toimijoiden osaamista esimerkiksi kouluttamalla, luomalla työkaluja ja toimintamalleja (mm. SOPU-malli kiusaamisen ehkäisyyn) ja tukemalla seuroja ja toimijoita omien toimintamallien kehittämisessä (mm. seurojen omat vastuullisuusohjelmat).

Liittoon tulleet yhteydenotot käsitellään alla olevan prosessikuvauksen mukaisesti:

- Keskusteluapua tilanteisiin saa **Et ole yksin** -palvelusta.

SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT | SUOMEN VOIMISTELULIITTO | 7